

Η Αποστολή Πηνελόπη Gandhi στο Αρχαιολογικό Μουσείο Ηρακλείου

Δέκα χρόνια ήταν κλειστό το Αρχαιολογικό Μουσείο Ηρακλείου. Με το που άνοιξε η πρώτη έκθεση που φιλοξένησε στους χώρους του ήταν η **Αποστολή Πηνελόπη Gandhi**. Το γεγονός δείχνει από την μια την καταπληκτική δουλειά που γίνεται στην «Αποστολή» στο χώρο της υφαντικής στην Κρήτη και από την άλλη το Μουσείο Ηρακλείου την αγάπη που δείχνει στην βασιλεύουσα τέχνη της υφαντικής στην Μεγαλόνησο.

Η **Αποστολή Πηνελόπη Gandhi** αναδύθηκε αυθόρμητα από την σημερινή Κρητική πραγματικότητα. Στηρίχθηκε σε αντικειμενικά δεδομένα - η εξαιρετική ποιότητα των κρητικών υφαντών, η παρουσία πεπειραμένων υφαντριών, η λαογραφική δουλειά που είχε γίνει στις αρχές του 20ου αιώνα - αλλά κυρίως σε ελπίδες και αισθήματα.

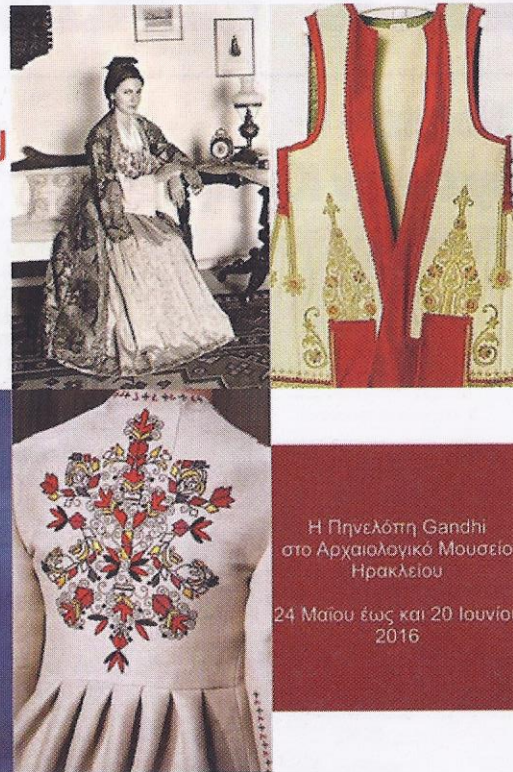
Άμεσοι στόχοι ήταν η **ανατροπή της συρρίκνωσης της τέχνης, η διάσωση της υφαντικής από τον μαρασμό και τη λήθη που την απειλούσε, καθώς και η αναβίωση των ποικίλων τεχνικών της παραδοσιακής κατασκευής υφασμάτων από όλη την Κρήτη.**

Ίσως πιο σημαντικό στην δημιουργία και τη λειτουργία της **Πηνελόπης Gandhi**, είναι η επιθυμία του αποστασιοποιημένου σύγχρονου ανθρώπου να επιστρέψει στον εαυτό του, στις κινήσεις των χεριών και τη χειροτεχνία, στην περηφάνια της προσωπικής δημιουργίας και την προσωπική σύνδεση με την παράδοση. Η ανάκτηση της υφαντικής τέχνης συμβαδίζει μαζί με μία αίσθηση της αρμονίας του εαυτού με τους άλλους, με μία ανάκτηση της συλλογικότητας μέσω μίας προσωπικής και συνάμα κοινής δημιουργίας.

Με τέτοια περίπου αισθήματα και ελπίδες καταλήξαμε και στην ονομασία.

Πηνελόπη είναι η κατεξοχήν υφάντρα της αρχαιότητας που έζησε όλη τη ζωή της πλάι σε έναν αργαλειό και μέσα από αυτόν έδειξε την πίστη, την αγάπη της και τις πολύπλευρες και πολυμήχανες σκέψεις της. Το όνομα **Γκάντι** αναφέρεται στον Μαχάτμα Γκάντι, του οποίου η προσωπική εμπλοκή και ενασχόληση με τη χειροτεχνία υποδηλώνει, μία κοινωνική στάση και αντίσταση. Είναι σύμβολο της αντίστασης στην αγγλική κυριαρχία, η οποία μέσω της εκβιομηχάνισης και της υφαντικής του βαμβακιού, υποβάθμισε, κατέκτησε και ταπεινώσε την

'OH TRADITION, YOU CAN BE SO WONDERFUL !'

Η Πηνελόπη Gandhi στο Αρχαιολογικό Μουσείο Ηρακλείου
24 Μαΐου έως και 20 Ιουνίου 2016

Το ένα ήταν η οργάνωση θεματικών εκδηλώσεων και εκθέσεων-διαδράσεων σε όλη την Ελλάδα, όπου σε δύο περιπτώσεις, στη **Βασιλική του Αγίου Μάρκου το 2012** και στο **Μουσείο Μπενάκη το 2013**, οι ίδιες οι υφάντρες στα αργαστήρια τους έδειξαν την τέχνη τους μαγειύοντας τους επισκέπτες. Αυτό ήταν πολύ διαφορετικό από την παράθεση εργαλείων και εικόνων όσο καλά και αν εξηγούνται. Οι γυναίκες που υφάνουν και που μιλούν με τις κινήσεις του σώματος και των δαχτύλων, των ευχών και της συνεργασίας μεταξύ τους, είναι η άμεση γνωριμία με την τέχνη.

Το δεύτερο και σημαντικότερο, είναι ότι η υφαντική σιγά-σιγά στην αρχή και κατόπιν όλο και εντονότερα, εντάχθηκε στα σχολεία της Μέσης και Δημοτικής Εκπαίδευσης ως δραστηριότητα επιλογής. Έτσι έγινε προσέγγιση του συνόλου των παιδιών, φτάσαμε στην καρδιά των στόχων δηλαδή.

- η δημιουργία Κοσμητιών - Εσπών Υφαντικής και η δυναμική ενσωμάτωση τους στο σύγχρονο τρόπο ζωής, με μοντέρνες μεθόδους και
- η δημιουργία οικοτεχνιών παραγωγής φυτικών και ορυκτών βαφών.

Έκθεση, "Ο μίτος της Αριάδνης και ο αργαλειός της Πηνελόπης"
24 Μαΐου - 20 Ιουνίου 2016

Η έκθεση αυτή είναι ένα βήμα προς τη διαχρονία. Το Αρχαιολογικό μουσείο Ηρακλείου το μεγαλύτερο μουσείο για το μινωικό πολιτισμό στην Ελλάδα και στον κόσμο, εκτός από τις ποικίλες μορφές του βίου και της μινωικής τέχνης που προβάλλει, κατέχει εξέχουσα θέση και στην παγκόσμια ιστορία της υφαντικής. Τα μινωικά υφαντά είναι θαυμαστά στην πολυπλοκότητα των σχεδίων τους, με γεωμετρικά σχήματα και μοτίβα κυρίως από τον φυσικό κόσμο.

Στο Αρχαιολογικό μουσείο Ηρακλείου σώζονται κατάλοιπα δύο σημαντικών λειτουργιών: **της νηματοουργίας**, που γίνεται με τη βοήθεια αδραχτιού και **της ύφανσης**.

Με την επιστημονική συνδρομή των εξαιρετων αρχαιολόγων του Μουσείου, κατασκευάστηκε ένα ομοίωμα αρχαίου αργαλειού, το οποίο παρουσιάζεται στο Μουσείο και στο οποίο αει-φάντριες της Κρήτης, υφαίνουν ξανά, μετά από 5.000 χρόνια, με την ίδια τεχνική, αρχαία υφαντά και υφάσματα, με φυσικά νήματα και φυτικές βαφές.

Αναπλάθουν και αναδημιουργούν την αρχαία υφαντική τέχνη που απεικονίζεται στα μινωικά αγγεία.

Σε συνδυασμό με πηγές της γραμμικής Β και αρχαία χωρία, προσπαθήσαμε να κατονομάσουμε τα μέρη του αρχαίου αργαλειού και να κατανοήσουμε τον τρόπο λειτουργίας του αλλά και τις τεχνικές επιλογές του.

Βαρβάρα Τερζάκη Παλλήκαρη
Εμπνέστρια & συντονίστρια Αποστολής

Η **Αποστολή Πηνελόπη Gandhi** είναι πρωτοπόρος δράση του **Πανεπιστημίου των Ορέων**. Η ομάδα της **Αποστολής Πηνελόπη Gandhi**, εδώ και **10 χρόνια**,

Η Αποστολή Πηνελόπη Gandhi, είναι μια από τις δράσεις του Πανεπιστημίου των Ορέων, το οποίο είναι επίσημο μέλος του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών - Mountain Partnership, FAO. Είναι εθελοντική, μη κερδοσκοπική και μη επιχορηγούμενη οργάνωση, η οποία ιδρύθηκε το 2007 στην Κρήτη, από τον καθηγητή Οφθαλμολογίας **Ιωάννη Παλλήκαρη**, από καθηγητές του Πανεπιστημίου Κρήτης και από μεγάλα πανεπιστήμια του εξωτερικού, διανοούμενους, τεχνίτες, κτηνοτρόφους, γεωργούς και μαστόρους του λαϊκού βίου της Κρήτης, με στόχο την διαφύλαξη και τη μελέτη του τρόπου ζωής των ορεινών κοινοτήτων.

Πρόκειται για έναν τρόπο ζωής που στην ολότητά του, ως κοινωνική έκφραση και καθημερινότητα, υπακούει σε πανάρχαιες σχέσεις φύσης και ανθρώπων, κοινωνικές σχέσεις και τρόπους άντλησης των μέσων ζωής, μέσα από την αναβίωση των φυσικών οικονομικών πόρων, την αποτροπή της εγκατάλειψης των χωριών, τη μη εξάντληση του φυσικού πλούτου, την ισορροπία των υδάτων, της άγριας ζωής, των δασών, των ζώων και των πουλιών και την ανάπτυξη οικονομίας μικρής κλίμακας-μεγάλης αξίας.

Ένα τμήμα του είναι η **Αποστολή Πηνελόπη Gandhi**. Όλα αυτά τα χρόνια οι εθελοντές της, ταξίδεψαν σε όλα τα χωριά της Κρήτης, συλλέγοντας υλικό σχετικό με την υφαντική, εργαλεία, υφάσματα, τεχνικές, ξόμπλια και μοτίβα, φωτογραφίζοντας, βιντεοσκοπώντας, γνωρίζοντας από κοντά ανθρώπους και μεθόδους. Συγκεντρώθηκε τεράστια ποσότητα υλικού που βρίσκεται κατατεθειμένο στο αρχείο. Παράλληλα τα μέλη κατεύθυναν την δραστηριότητά τους προς δύο πεδία.

Η Πηνελόπη Gandhi και το μέλλον

Τα μέλη της Πηνελόπης Gandhi στοχεύουν στην δημιουργία προϊόντων που απευθύνονται στο σύγχρονο κόσμο, με έναν συνδυασμό παραδοσιακών τεχνικών και σύγχρονων δυνατοτήτων. Επιδιώκεται η παραγωγή εξαιρετικών και πρωτότυπων υφαντικών προϊόντων που θα προωθηθούν στη διεθνή αγορά. Τα μεγάλα επιτεύγματα αυτής της στάσης, ήταν ότι ρίχνοντας το βάρος σε μία αναβίωση, μπόρεσαν να εκκινήσουν εκ νέου δύο σημαντικές δραστηριότητες για την απόκτηση πρώτων υλών που είχαν εκλείψει. Η μία ήταν το **λινάρι** και η άλλη το **μετάξι**. Πλέον το λινάρι σε συνεργασία με το ΤΕΙ Κρήτης - Σχολή Γεωπονικής, σπέρνεται και θερίζεται κάθε χρόνο. Επίσης εκτρέφονται μεταξοσκώληκες. Αυτά είναι από τα αφανέστερα αλλά τα πιο σημαντικά έργα που πραγματοποιούνται.

Στο πλαίσιο του γενικού στόχου της αντίστασης στη μαζική παραγωγή, στη φθοροποιό πραγματικότητα του μιμητισμού και της ομοιομορφίας, προβάλλονται και μερικοί ειδικότεροι στόχοι όπως:

- **η διδασκαλία της τέχνης** από τις πολύπειρες δεξιότητες υφάντρες μας στη νέα γενιά και γενικά η ευαισθητοποίηση των νέων

- **η δημιουργία και προώθηση στη διεθνή αγορά**, σε Μουσεία και ιδιωτικές συλλογές, χειροποίητων και αριθμημένων υφαντών

- **η ένταξη της Κρητικής υφαντικής τέχνης** στον εθνικό κατάλογο της άυλης πολιτιστικής κληρονομιάς της UNESCO

πλούτο της Υφαντικής.

- **δημιουργεί** Κοσμητείες - Εστίες Υφαντικής σε όλη την Ελλάδα

- **καταγράφει** και βιντεοσκοπεί συναντήσεις με τις αιφάντριες μαστόρισσες, τεχνικές ύφανσης, εργαλεία, υφάσματα, ξόμπλια και μοτίβα.

- **παρεμβαίνει** δημιουργικά, στην κοινωνία αναπτύσσοντας οικονομίες μικρής κλίμακας-μεγάλης αξίας και νέες οικοτεχνικές μορφές παραγωγής.

- **επαναδιεθνοποιεί** τον ελληνικό και κρητικό πολιτισμό, συνδεδεμένη με μεγάλα φόρα του κόσμου του πολιτισμού, της τέχνης και της επιστήμης, εντάσσοντας την Κρητική υφαντική τέχνη στον εθνικό κατάλογο της άυλης πολιτιστικής κληρονομιάς της UNESCO.

- **σπέρνει λινάρι**, παράγει μετάξι, επεξεργάζεται μαλλί, παράγει χειροποίητα νήματα.

- **Βάφει με φυσικές**, φυτικές και ορυκτές βαφές και πορφύρα, ως συνέχεια πιστή των πράξεων που έκαναν οι γυναίκες της Κρήτης από την εποχή του Μίνωα.

- **δημιουργεί αριθμημένα**, ιστορικά πιστοποιημένα υφαντά και υφάσματα και αναπλάθει υφαντά που απεικονίζονται σε μινωικά αγγεία, τα οποία θα προωθηθούν στη διεθνή αγορά, σε μουσεία και ιδιωτικές συλλογές.

- **επιστήμονες διαφόρων** γνωστικών αντικειμένων, διδάσκουν στα παιδιά των σχολείων πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης, την τέχνη της Υφαντικής, την οποία η Αποστολή μας έχει επιτύχει να εντάξει ως μάθημα επιλογής στην ευέλικτη ζώνη σπουδών, σε συνεργασία με το Υπουργείο Παιδείας.